

بررسی رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان
مورد مطالعه شهر کرمانشاه

علی مرادی^۱

محمدتقی ایمان^۲

تاریخ وصول: ۹۵/۰۷/۰۵

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۰/۱۵

چکیده

هدف اصلی این مقاله، سنجش رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه می‌باشد. از لحاظ روش‌شناسی بر اساس روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه انجام گرفت. جامعه آماری جوانان شهر کرمانشاه با تعداد ۳۶۰۴۵۰ نفر است. تعداد ۴۰۰ نفر به شیوه تصادفی ساده برای مطالعه انتخاب شدند. برای ارزیابی ابزار پژوهش از روایی صوری و برای پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد. از همبستگی پیرسون برای آزمون فرضیات و رگرسیون چندمتغیره و تحلیل مسیر برای آزمون مدل استفاده به عمل آمد. نتایج نشان می‌دهد که بین مسؤولیت‌پذیری جوانان و ابعاد مختلف رفتارهای اجتماعی مطلوب ارتباط معناداری وجود دارد. رابطه معنی‌داری بین متغیرهای میزان تحصیلات ($r=0/49$) میزان درآمد ($r=0/37$)، مسؤولیت اجتماعی با بعد همدلی ($r=0/64$)، مسؤولیت اجتماعی با بعد انگیزه‌های داوطلبانه ($r=0/54$)، مسؤولیت اجتماعی با بعد نوع‌دوستی ($r=0/23$) و مسؤولیت اجتماعی با بعد جهت‌گیری درون دینی ($r=0/42$) با رفتارهای اجتماعی مطلوب وجود دارد. نتایج رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد مسؤولیت اجتماعی ($Beta=0/57$)، میزان تحصیلات ($Beta=-0/39$)، طبقه اجتماعی ($Beta=0/32$) و جنسیت با مقدار ($Beta=0/28$) به ترتیب میزان اهمیت در تبیین متغیر وابسته داشته‌اند، وارد معادله رگرسیونی شده‌اند و در مجموع این ۴ متغیر توانسته‌اند ۰/۶۳ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند ($R^2=0/63$).

واژگان کلیدی: مسؤولیت اجتماعی، رفتارهای مطلوب اجتماعی، نوع‌دوستی، کرمانشاه.

moradi.pop@gmail.com

iman@shirazu.ac.ir

۱- گروه جامعه‌شناسی، واحد اسلام‌آباد غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلام‌آباد غرب، ایران

۲- استاد جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

مقدمه

رفتار مطلوب اجتماعی به عنوان رفتار داوطلبانه ارادی تلقی می‌شود که باعث سودرسانی به دیگران (Nelson, 1999: 24)، تمایل به کمک کردن دیگران (Eisenberg, 1986: 23)، کار داوطلبانه، کار بدون پاداش، امور خیریه و خدمات اجتماعی (Lawrence, 2004: 10) و به قصد کمک کردن به دیگران، صرفاً به خاطر نوع دوستی و نه به منظور رسیدن به منفعت خاصی انجام می‌شود (Sobhaninejad & et al, 2008: 15). یکی از مفاهیم مرتبط با انجام رفتارهای اجتماعی مطلوب، مسؤلیت اجتماعی، است و آن شکلی از ارتباط با جامعه است که تا حدی به نحوه و چگونگی آگاهی فرد از دنیای پیرامونش مرتبط می‌شود. اگر افراد تصویر درستی از جامعه، عناصر اجتماعی و چگونگی ارتباط آن‌ها با یکدیگر داشته باشند، تا حد زیادی در نحوه و چگونگی ارتباط آن‌ها نیز مؤثر خواهد بود (Sobhaninejad, 1999: 27). مسؤلیت اجتماعی شامل عقاید، حساسیت‌ها و اختیاراتی است که باید از طریق تلاش‌های هوشیارانه و برنامه‌های اجتماعی توسعه پیدا کند. توسعه مسؤلیت اجتماعی اساساً مرتبط با توسعه آگاهی‌های اجتماعی، نگرانی برای سرنوشت دیگران و آمادگی برای انجام کنش است (Trainer, 2005: 699-700). فرد مسئول کسی است که عواقب رفتار خود را به عهده می‌گیرد، قابل اتکا و قابل اعتماد است و احساس تعهد به گروه دارد (Gough, 1952: 74). اخیراً صداقت و قصد و نیت‌های اخلاقی در نوع دوستی توجه محققین و پژوهشگران را به خود معطوف ساخته است (Fernando, 2007: 6; Memery et al, 2005: 399). مطالعات بسیاری ثابت کرده که شرکت‌کنندگان فعال از مبادله رفتارهای داوطلبانه‌شان با دیگران نفع می‌برند. مثلاً اعضا پزشکی و روان‌پزشکی گروه‌های حامی علاوه بر اطلاعات و منافع اجتماعی ممکن است به خاطر تعاملشان با بیماران و مساعدت به آن‌ها، از منافع بهداشتی نیز بهره‌مند گردند (Batson, 1991: 61; Nelson, 1999: 25; Piliavin & Charng, 1990: 54).

بسیاری از تمایلات اجتماعی در میان اعضای یک گروه اجتماعی با انگیزه نوع دوستی انجام می‌شود. این انگیزه‌ها می‌تواند باعث گردد تا افراد در زندگی اهداف شخصی را دنبال نکنند، بلکه در حد کمال انسانی با دیگران روابط متقابل برقرار کنند و در جامعه خود با هماهنگی و اشتراک مساعی زندگی کنند (Auhagen, 2000: 35). اگرچه مسؤلیت در سطح فردی بر پایه کنترل نفس استوار است، اما در سطح اجتماعی یک‌روند کنترل اجتماعی محسوب می‌شود (Bierhoff, 2008: 226). هنگامی که شخص مسؤلیت اجتماعی را که انجام داده و یا خواهد داد، بر عهده می‌گیرد، بیشتر اعضای آن جامعه، چنین حالتی را مثبت ارزیابی می‌کنند. برعکس، کسی که نمی‌خواهد مسؤلیت‌پذیر باشد، در نظر دیگران وجهه خوبی ندارد. نسبت دادن مسؤلیت به افراد در مقابل اعمالی که انجام می‌دهند، به این معناست که آن کارها به عنوان (رفتارهای شخصی آنان در نظر گرفته می‌شود). اگر آن عامل خوب باشد، آن‌ها شایسته تحسین و پاداش هستند و اگر بد باشند مستحق سرزنش و تنبیه خواهند بود (Ibid: 226).

بررسی رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

اینکه مسؤولیت‌پذیری به‌عنوان یک پدیده انسانی می‌تواند به ترغیب رفتارهای مطلوب اجتماعی مانند همدلی، نوع‌دوستی و خوشایندی منجر شود، این است که مسؤولیت پیش‌شرط ایجاد و رشد استقلال فردی است و این امکان را برای شخص فراهم می‌کند که به ادراک نفس و خودشناسی دست یابد (Ibid: 228). در یک جامعه پیچیده، افرادی که دارای استقلال فردی هستند و اهدافی را دنبال می‌کنند که از ساختار ذهنی آنان درباره واقعیات سرچشمه می‌گیرد، موفق‌تر از کسانی هستند که به‌سادگی خود را به دست شرایط و رویدادها می‌سپارند. هیندریک و کتler (۲۰۰۴) معتقدند که رفتار مسؤولانه، محصول طبیعت بشر است. مسؤولیت در روابط بین والدین و فرزندان، دوستان، همسایگان و در میان اعضای یک گروه، کاملاً مشهود است، اما تجلی واقعی آن را می‌توان در روابط درون‌گروهی و برون‌گروهی مشاهده کرد (Hendricks & Cutler, 2004: 254).

به‌طور کلی مسؤولیت اجتماعی یکی از خصلت‌های ذاتی بشر است که نیازهای اولیه و اساسی بشر را تأمین می‌کند. به‌نحوی که داشتن حس مسؤولیت‌پذیری اجتماعی می‌تواند زمینه رفتارهای مطلوب اجتماعی را برای اعضای یک جامعه فراهم آورد؛ بنابراین جامعه‌ای که در آن افراد به وظیفه اجتماعی خود به‌خوبی عمل نمایند، آن جامعه در مسیر توسعه همه‌جانبه قرار خواهد گرفت و نوعی انسجام اجتماعی و سلامت اجتماعی را به دنبال خواهد آورد. می‌توان استنباط کرد افرادی که نسبت به دیگران و جامعه پایبندی و پاسخگویی بیشتری دارند، احساس همدلی، مشارکت و کمک بیشتری را دارند. به‌علاوه مسؤولیت اجتماعی به‌عنوان مشوق‌کننده افراد برای انجام رفتارهای اجتماعی مطلوب است. مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای اجتماعی مطلوب، تنها هنگامی باهم همبستگی مثبت دارند که معیار مسؤولیت اجتماعی بسیار برجسته و تعیین‌کننده باشد. انتظار می‌رود شرایط اجتماعی که باعث ایجاد معیارهای مسؤولیت اجتماعی می‌شوند، در مقایسه با شرایطی که ارتباط کمتری با این معیارها دارند، ارتباط مستحکم‌تری را بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای اجتماعی مطلوب برقرار سازند. معیارهای فردی، ارزیابی مردم را از مسؤولیت در شرایط خاص، بر اساس ارزش‌های اخلاقی آنان نشان می‌دهد؛ بنابراین پیش‌بینی می‌شود که معیارهای فردی موجب رفتارهای اجتماعی مطلوب شوند. در این مطالعه رفتار اجتماعی ابتدا به‌عنوان یک فعالیت داوطلبانه و درجه دوم به‌عنوان داشتن حس مسؤولیت اجتماعی تعریف می‌شود. هدف اساسی این مقاله بررسی رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان شهر کرمانشاه می‌باشد. در این راستا اهداف فرعی این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سؤال‌های زیر است:

- ۱- رفتارهای اجتماعی مطلوب در میان جوانان کدامند؟
- ۲- آیا مسؤولیت‌پذیری در میان جوانان با رفتارهای اجتماعی مطلوب آن‌ها ارتباط دارد؟
- ۳- مسؤولیت اجتماعی با کدام بعد رفتارهای اجتماعی مطلوب در میان جوانان رابطه دارد؟

۴- آیا بین ویژگی‌های فردی جوانان (سن، هویت طبقاتی، جنس، وضعیت تأهل، تحصیلات، درآمد و وضعیت شغلی و وضعیت مسکن) و رفتارهای اجتماعی مطلوب در میان آن‌ها رابطه وجود دارد؟ اگرچه به صورت مستقیم در راستای موضوع این پژوهش، مطالعه‌ای صورت نگرفته است، اما مروری بر ادبیات نظری نشان می‌دهد که پژوهش‌هایی به صورت غیرمستقیم انجام شده است که به ذکر خلاصه‌ای از آن‌ها پرداخته می‌شود.

فتحی آذر (۱۳۷۳) در مقاله‌ای تحت عنوان «رشد مسؤولیت اجتماعی در نوجوانان و نقش آن در یادگیری» معتقد است که گرچه خانواده در رشد مسؤولیت اجتماعی نقش دارد، اما باید گفت که بسیاری از هنجارها و اصول و قواعد اجتماعی در رده‌های درسی یاد گرفته می‌شوند.

تونگ و همکارانش (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان «کاهش رفتارهای اجتماعی مطلوب»، در آمریکا بر این نتیجه رسید که ارتباطات نزدیک و رفتار اجتماعی برای بزرگسالان به خوبی همراه یکدیگر هستند. افراد متأهل به احتمال زیاد نسبت به افراد مجرد به طور داوطلبانه وقتشان را به کمک به دیگران صرف می‌کنند. افراد متأهل همچنین دوست دارند که با مسؤولیت کامل و اطمینان کار کنند.

لارنس (۲۰۰۴) در مقاله‌ای با عنوان «رفتار مطلوب اجتماعی و فرهنگ سیاسی در میان دانش‌آموزان دبیرستانی استرالیا» در پی یافتن ارتباطی است که اشکال رفتار اجتماعی مطلوب و معیارهای مسؤولیت اجتماعی را در حوزه‌های مختلف فرهنگ سیاسی در میان جوانان استرالیایی مرتبط می‌کند. دانش‌آموزان که دارای رفتارهای مطلوب اجتماعی بودند سطوح بالاتری از دانش سیاسی، آگاهی‌های سیاسی، تجارب فعالیت سیاسی و نگرش مثبتی به طرف آزادی‌های سیاسی و حقوق افراد از خود نشان دادند (Lawrence, 2004: 9-21).

کوپانسا (۱۹۹۴) در مطالعه‌ای که با مشارکت مادران کودکان ۶-۷ ساله انجام داد، مسؤولیت بین فردی با میانگین گرفتن از معیارهای اعتراف، عذرخواهی، جبران، نگرانی در مورد خطاهایی که دیگران مرتکب شده‌اند و درون افکنی موردسنجش و ارزیابی قراردادند. وی گزارش داد که عامل دوم، با نام ناراحتی عاطفی، گزارش‌ها مربوط به احساس گناه و پشیمانی، علاقه به داشتن روابط خوب با والدین پس از ارتکاب خطا، همدلی و عذرخواهی را خلاصه می‌کند (Kochanska, 1993: 325-347).

نیمی و همکارانش (۲۰۰۰) در پژوهشی با عنوان خدمات عمومی به وسیله دانش‌آموزان دبیرستانی به این نتیجه رسیدند که هرچند دانشجویانی که حس قوی در مورد مسؤولیت اجتماعی دارند تعهد زیادی به حقوق انسانی دارند ($r=0/22$). متغیرهای اجتماع‌گرایی با آزادی‌های سیاسی رابطه مثبتی دارد (برای هر دو $r=0/11$). این بیانگر آن است که دانشجویانی که داوطلب هستند یا هدف زندگی آن‌ها کمک به دیگران می‌باشد، از آزادی‌های سیاسی یا مدنی حمایت می‌کنند. (Niemi et al, 2000: 45-69).

راشتان (۲۰۰۴) در پژوهشی که بر روی ۱۷۴ جفت دوقلوی تک تخمکی و ۱۴۸ جفت دوقلوی دو تخمکی با عنوان «نقش ژنتیک و محیط در نگرش‌های رفتار اجتماعی مطلوب» در سال ۲۰۰۴ نتایج

بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

نشان داد که ژن‌ها تقریباً در نیمی از پراکندگی اندازه‌گیری شده در خود گزارشی‌های نوع‌دوستی، همدردی، پرورش و پرخاشگری، به انضمام فعالیت‌های خشونت، شرکت داشتند. نتایج این پژوهش سهم از ژنتیک را ۴۲٪ بین زنان و مردان نشان داد و رفتار اجتماعی مطلوب با محیط خانوادگی نسبت معناداری را نیز نشان داد (Rashtan, 2004).

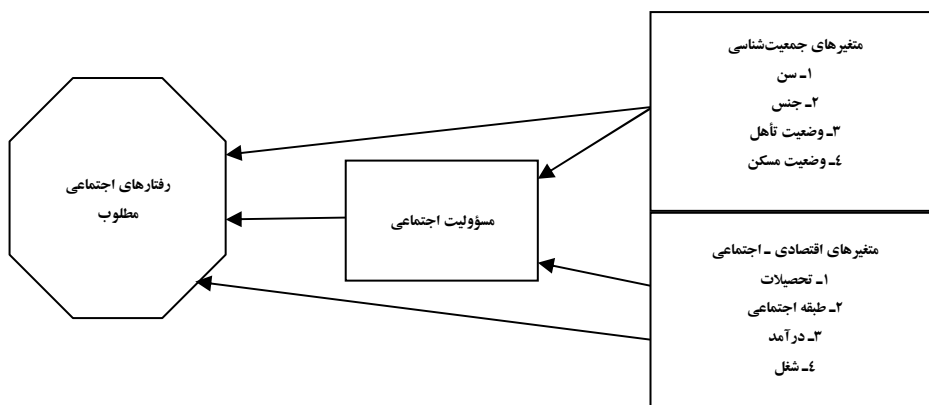
مطالعات مذکور پژوهشگر را در طراحی فرضیه‌ها، متغیرها و روش بکار گرفته یاری نموده و هرکدام تلاشی اندیشمند برای درک برخی از عوامل تأثیرگذار مسئولیت اجتماعی بوده‌اند؛ اما با این وجود هیچ‌کدام نتوانسته‌اند به صورت مستقیم به بررسی رابطه بین دو مفهوم مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی به پردازند. در ایران مطالعات اندکی در این زمینه انجام گرفته است. در ادبیات پژوهش خارجی، تحقیقات توصیفی زیادی در مورد مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی یافت می‌شود. قابل ذکر است که اکثر پژوهش‌های خارجی، به توصیف صرف در مورد بررسی این رفتارها اکتفا کرده‌اند. در این پژوهش، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده از روش‌های آماری استنباطی و همچنین آزمودن مدل تجربی ضرورت می‌یابد.

چارچوب نظری این پژوهش برگرفته از رهیافت روانشناسی اجتماعی و به خصوص نظریه یادگیری اجتماعی باندورا است. از دیدگاه یادگیری اجتماعی، مردم نه به وسیله نیروهای درونی رانده می‌شوند و نه محرک‌های محیطی آنان را به عمل سوق می‌دهند، بلکه کارکردهای روان‌شناختی برحسب یک تعامل دوجانبه بین شخص و عوامل تعیین‌کننده محیطی تبیین می‌شوند. طبق نظریه یادگیری اجتماعی، محیط به‌خودی‌خود بر رفتار اثر نمی‌گذارد و تأثیر محیط بر افراد یکسان نیست، بلکه نحوه عمل فرد بر یک محیط تعیین می‌کند که چه جنبه‌هایی از محیط بر فرد تأثیر خواهد گذاشت. به گفته دقیق‌تر، رفتار او می‌تواند حتی محیط را بسازد (Bandura, 1977: 22). به اعتقاد باندورا انسان موجودی اجتماعی است و رفتار او باید در پرتو روابط اجتماعی بررسی شود. انسان دارای ظرفیت‌های شناختی وسیعی است و می‌تواند درباره ارتباط میان رفتار و پیامدهای آن بیندیشد و آن‌ها را پیش‌بینی و ارزیابی کند. در دیدگاه وی انسان صرفاً دریافت‌کننده رویدادهای محیط نیست، بلکه به‌گونه‌ای فعال تجارب گذشته و زمان حال را تعبیر و تفسیر می‌کند و بر اساس آن دست به‌پیش‌بینی می‌زند. از آنجاکه انسان از توانایی‌های شناختی برخوردار است می‌تواند میان الگوهای موجود، تنها به بعضی از آن‌ها توجه کند. یعنی انسان تا حدودی دارای حق انتخاب است و می‌تواند به انتخابی دست بزند که برای او و اطرافیان رضایتمندی ایجاد کند. این نظریه نشان می‌دهد که رفتار اجتماعی مطلوب آموختنی است (Bandura, 1977: 24; Bandura, 1998: 49; & McDonald, 1963: 275; Batson, 1998: 49). مشاهده نقش‌هایی که مطلوب و یا مورد احترام هستند مانند والدین در این رفتار اجتماعی مطلوب به کار می‌روند و توضیح می‌دهد که افراد چگونه می‌توانند و باید رفتار کنند. پاداش‌ها رفتارهای کمکی را تقویت می‌کنند و مجازات رفتارهای آسیب‌زا را کاهش می‌دهند. بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، افرادی که زمان فراوان را صرف می‌کنند و توجه خود را

معطوف به کمک رساندن به دیگران می‌کنند، از هر دو منافع خود رضایتی (رضایت از خود) و نوع دوستی بهره‌مند می‌گردند و از منافع نوع دوستی نسبتاً بیش از کسانی است که کمتر خود را درگیر این نوع فعالیت‌ها می‌کنند.

بندورا یادگیری از راه مشاهده را در چهار مرحله با عنوان‌های زیر توضیح داده است: مرحله اول مرحله توجه است، آشکار است که اگر قرار است کودک چیزی یاد بگیرد باید به سرمشق توجه کند. مرحله دوم یادداری است. کودک رفتار سرمشق را با بکارگیری مهارت‌های شناختی یا طبقه‌بندی‌های خود تعبیر می‌کند و اطلاعات را در حافظه می‌اندوزد. از این رو آنچه می‌آموزد تا حدودی بستگی به سطح رشد شناختی‌اش دارد. مرحله بعد بازتولید حرکتی است. توانایی‌های ذهنی و حرکتی کودک برای بازتولید پاسخ، در اینکه کودک تا چه حد بتواند آن رفتار را به درستی تقلید کند تأثیر می‌گذارد. فرایندهای انگیزشی در تعیین اینکه یک شخص رفتاری را واقعاً انجام می‌دهد یا نه اهمیت دارد. مرحله بعد مرحله انگیزشی یا تقویتی است. مشاهده پیامدهای رفتار سرمشق از عوامل مهمی است که در انگیزش کودک برای تقلید تأثیر می‌گذارد. کودکان بیشتر هنگامی از سرمشق تقلید می‌کنند که ببینند او به خاطر کاری که کرده، پاداش گرفته است (Masn, 1999: 397-398). بندورا نقش جامعه‌پذیری را بسیار پراهمیت می‌داند که در طی آن فرد هنجارها و قواعد جامعه را برای خود درونی می‌کند و به تبع آن شخصی که از این هنجارها تخطی می‌کند، نیز محصول جامعه‌پذیری متفاوتی است. فردی که نسبت به سایر افراد جامعه از خود تعهد نشان می‌دهد و سرنوشت دیگران برایش مهم است، به خویشتن احترام می‌گذارد و در چارچوب هنجارهای اجتماعی روابطی موفقیت‌آمیز و رضایت‌بخش دارد، از الگوهای پیروی کرده است که در طی فرایند جامعه‌پذیری آن‌ها را آموخته است.

برای ورود از سطح نظری به سطح واقعیت نیاز به طراحی مدلی هستیم تا روابط بین متغیرهای تحقیق را به‌طور واضح نشان دهد. نمودار زیر روابط بین متغیرهای این پژوهش را در قالب مدل پژوهش نشان می‌دهد.

نمودار (۱): مدل تجربی پژوهش

بررسی رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

ابزار و روش

روش مورد استفاده در این مقاله پیمایش می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام‌گرفته است. جامعه آماری مورد مطالعه جوانان سنین ۱۵ تا ۲۹ ساله شهر کرمانشاه است. بر اساس آخرین آمارهای به‌دست‌آمده از شهر در سال ۱۳۸۵ دارای ۳۶۰۴۵۰ نفر جمعیت می‌باشد. از این تعداد ۴۰۰ نفر از جامعه آماری به‌عنوان نمونه به شیوه تصادفی ساده و با استفاده از جدول لین برای مطالعه انتخاب شدند. در پژوهش حاضر از اعتبار صوری استفاده‌شده و برای به دست آوردن پایایی ابزار سنجش از آلفاکرونباخ استفاده به‌عمل‌آمده است. جهت سنجش متغیرهای اصلی تحقیق یعنی رفتارهای اجتماعی مطلوب و مسؤولیت اجتماعی از طیف لیکرت استفاده‌شده است. این دو متغیر به‌صورت زیر تعریف و عملیاتی شده‌اند: مسؤولیت اجتماعی عبارت است از یک مجموعه از مهارت‌های اجتماعی که طی فرایند یادگیری آموخته‌شده و شخص در چارچوب هنجارهای اجتماعی (عرف) و قوانین و مقررات دست به انتخابی می‌زند که موجب ایجاد روابط انسانی مثبت، افزایش تعاملات، موفقیت و رضایت خاطر می‌شود (Nakamura & et al, 2006: 217). در این تحقیق مسؤولیت اجتماعی نمره‌ای است که آزمودنی در مقیاس مسؤولیت اجتماعی کسب می‌کند. در این مقاله مسؤولیت اجتماعی با استفاده از ۱۴ گویه بر مبنای طیف لیکرت با استفاده از مقیاس ناکامورا و همکارانش سنجش شده است.

این مقیاس اولین بار توسط استارت متشکل از ۵۰ سؤال در سه زمینه مسؤولیت اجتماعی جهانی یا احترام متقابل بین ملت‌ها و اقوام، مسؤولیت جمعی افراد و محافظه‌کاری اجتماعی طرح‌ریزی شده است. وی بر این باور است که مسؤولیت اجتماعی جمعی نوعی نگرش اجتماعی است و الگویی رفتاری درون جامعه و یک گروه جمعی است. این مقیاس در سال‌های اخیر توسط عده‌ای از اندیشمندان مانند ناکامورای و اگنس (۲۰۰۶) پس از ترجمه و هنجاریابی کاهش‌یافته و درجای مختلف دنیا مورد استفاده قرار گرفته است.

رفتار اجتماعی مطلوب به‌عنوان رفتار داوطلبانه ارادی که باعث سودهایی برای دیگران می‌شود، تعریف شده است (Lee et al, 2009: 139). رفتارهای اجتماعی مطلوب در چهار بعد زیر تقسیم‌بندی شده‌اند:

الف) نوع‌دوستی: فعالیت‌های انسان دوستانه‌ای است که به‌منظور حسن نیت و نه صرفاً برای کسب منافع و سود باشند. نوع‌دوستی رفتاری است که با توجه به منافع و مصالح دیگران صورت می‌گیرد (Bright, 2006: 757).

ب) همدلی: مشارکت در هیجان‌های دیگران یا شریک شدن و یا نهایتاً تجربه کردن احساسات، خواسته‌ها و یا اندیشه‌های فرد دیگر (Stebly & Croley, 1987: 348). همدلی مهارتی است که از طریق آن می‌توان به شناخت بیشتر در مورد دیگران رسید و از این طریق به تفاهم بیشتر با آن‌ها رسید (Sotoudeh, 1998: 106).

ج) انگیزه‌های داوطلبانه: اعمالی می‌باشد که فرد بدون هیچ‌گونه چشم‌داشت و همچنین بدون هیچ نیروی بیرونی و صرفاً به صورت اختیاری انجام می‌شود.

د) جهت‌گیری درون دینی: در جهت‌گیری داخلی، مذهب به عنوان انگیزه غالبی در انجام رفتارهای مطلوب اجتماعی به کار می‌رود. به تعبیر آلپورت جهت‌گیری درون‌گرایانه، کل زندگی را غرق در انگیزش و معنا می‌کند و الهام‌بخش عبادت بوده است. برای اشخاص با جهت‌گیری درونی دینی، نیازهای غیردینی هرچند مهم باشند، اهمیت غایی کمتری دارند (Dezutter, 2006: 809). هریک از این ابعاد در رفتارهای اجتماعی مطلوب با استفاده از ۷ سؤال در قالب طیف پنج‌درجه‌ای لیکرت سنجش شده‌اند. قابل‌ذکر است که برای سنجش رفتارهای اجتماعی مطلوب از مقیاس استابلی و کروی استفاده شده است. وی این متغیر را در چهار بعد تقسیم‌بندی نموده و برای سنجش آن‌ها مقیاسی طراحی کرده است. آلفای کرونباخ هر یک از متغیرهای فوق در جدول زیر آمده است. ارقام جدول نشان می‌دهند که کل طیف‌ها از پایایی قابل قبولی برخوردار می‌باشند.

جدول (۱): میزان آلفای کرونباخ (پایایی) گویه‌های هر طیف

نام طیف	تعداد گویه	مقدار آلفا
نوع دوستی	۷	۰/۸۰
انگیزه‌های داوطلبانه	۷	۰/۸۳
جهت‌گیری درون دینی	۷	۰/۷۴
کرایش به همدلی	۷	۰/۸۰
مسئولیت‌پذیری اجتماعی	۱۴	۰/۷۸
رفتارهای مطلوب اجتماعی	۲۸	۰/۷۹

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله شاخص‌های آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفته است. از تعداد نمونه آماری، ۵۷ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۳ درصد زن بودند. ۵۰ درصد افراد نمونه مجرد و ۴۵ درصد آن‌ها متأهل بوده‌اند. شاخص دیگر ماهیت طبقاتی پاسخگویان است که در ۳ طبقه بالا، پایین و متوسط، تفکیک شدند. بیشترین تعداد پاسخگویان یعنی ۷۱ درصد به طبقه میانی، ۱۰ درصد طبقات بالا و ۱۱/۵ درصد هم متعلق به طبقات پایین جامعه بودند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که میانگین سنی افراد پاسخگو ۲۶/۳۵ و میانگین تحصیلات آن‌ها برابر ۱۴/۴۷ کلاس بود که نشان می‌دهد افراد پاسخگو از میانگین سواد بالایی برخوردار بودند. میانگین درآمد پاسخگویان ۲۱۰/۴۵۷ هزار تومان بود که بیانگر میزان درآمد متوسط به پایین است. شاخص فراوانی دیگر وضعیت مسکن بوده که نشان می‌دهد ۵۰ درصد آن‌ها دارای خانه‌های شخصی، ۴۱ درصد اجاره‌ای و ۹ درصد دیگر در خانه‌های سازمانی و سایر خانه‌ها زندگی می‌کنند.

بررسی رابطه بین مسؤولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

جهت بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته از ضریب همبستگی و آزمون مقایسه میانگین‌ها استفاده شده است. جدول شماره ۲ ضریب همبستگی پیرسون برای متغیرهای مستقل در سطح سنجش فاصله‌ای نشان می‌دهد. آمارهای جدول نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین چهار بعد متغیر رفتارهای اجتماعی مطلوب و مسؤولیت اجتماعی وجود دارد. نتایج حاصل نشان می‌دهد که این ارتباط بین بعد گرایش به همدلی و مسؤولیت اجتماعی قوی ولی برای بعد نوع دوستی ضعیف می‌باشد.

جدول (۲): ضریب پیرسون بین ابعاد رفتارهای مطلوب اجتماعی و مسؤولیت اجتماعی

ضریب همبستگی	میانگین	انحراف معیار	همبستگی	معناداری
گرایش به همدلی	۲۴/۸۳	۶/۲۳	۰/۶۴	۰/۰۰
انگیزه‌های داوطلبانه	۱۹/۲۵	۴/۱۱	۰/۵۴	۰/۰۰
جهت‌گیری درون دینی	۲۰/۲۴	۳/۳۲	۰/۴۲	۰/۰۰
نوع دوستی	۱۲/۲۱	۳/۴۲	۰/۳۳	۰/۰۱۲

جدول شماره ۳ ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای زمینه‌ای و رفتارهای مطلوب اجتماعی را نشان می‌دهد. یافته‌های جدول نشان می‌دهند که بین میزان تحصیلات افراد و مسؤولیت‌پذیری آن‌ها ارتباط معناداری وجود دارد. از طرفی بین سن پاسخگویان و مسؤولیت‌پذیری آن‌ها ارتباط خاصی وجود ندارد.

جدول (۳): ضریب پیرسون بین متغیرهای زمینه‌ای و رفتارهای مطلوب اجتماعی

ضریب همبستگی	میانگین	انحراف معیار	همبستگی	معناداری
سن پاسخگو	۲۶/۳۵	۵/۰۶	۰/۰۹۸	۰/۲۴
میزان تحصیلات	۱۴/۴۷	۴/۴۱	۰/۴۹	۰/۰۰۰
میزان درآمد	۲۱/۴۵۷	۸۶/۳۵۸	۰/۳۷	۰/۰۰۰

جدول ۴ آزمون تفاوت نمره میانگین رفتارهای مطلوب اجتماعی برحسب جنسیت افراد نمونه را نشان می‌دهد. با توجه به آمارهای موجود در این جدول، میانگین نمره مردان و زنان در این فرضیه باهم تفاوت دارد به طوری که میانگین این نمره برای زنان و مردان به ترتیب (۹۷/۳۶) و (۸۳/۶۱) می‌باشد و این تفاوت مشاهده شده بر اساس آزمون T و سطح معنی داری (Sig=۰/۰۴۶) در سطح حداقل ۰/۹۵ معنی دار است.

جدول (۴): آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی برحسب جنسیت افراد

جنسیت	میانگین	انحراف معیار	آزمون T	Sig...
مردان	۸۳/۶۱	۱۲/۶۳	۸/۷۶	۰/۰۰۰
زنان	۹۷/۳۶	۱۴/۳۷		

مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال سیزدهم، شماره پنجاه و یکم، زمستان ۱۳۹۵

جدول ۵ آزمون تفاوت نمره میانگین رفتارهای مطلوب اجتماعی برحسب وضعیت شغلی افراد نمونه را نشان می‌دهد. با توجه به آمارهای موجود در این جدول و نتیجه مشاهده‌شده بر اساس آزمون T و سطح معنی‌داری (Sig=۰/۲۴۱) در سطح حداقل ۰/۹۵ معنی‌دار نیست.

جدول (۵): آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی برحسب وضعیت شغلی افراد

وضعیت شغلی	میانگین	انحراف معیار	آزمون T	Sig...
شاغل	۸۴/۶۶	۱۰/۶۳	۰/۸۹۱	۰/۲۴۱
غیر شاغل	۸۳/۵۴	۷/۲۱		

جدول ۶ آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان برحسب وضعیت مسکن نشان می‌دهد، نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که تفاوت معناداری به لحاظ آماری نشان داده نشده است. میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی افراد در خانه‌های شخصی (۸۸/۳۲)، خانه‌های اجاره‌ای (۸۷/۴۶)، خانه‌های سازمانی (۸۷/۷۱) و افرادی که در سایر خانه‌ها زندگی می‌کنند (۷۸/۸۲) می‌باشد. تفاوت مشاهده‌شده بر اساس آزمون F و سطح معنی‌داری ۰/۴۷۴ فرضیه مذکور تأیید نمی‌گردد.

جدول (۶): آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان برحسب وضعیت مسکن افراد

وضعیت مسکن	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	Sig
شخصی	۸۸/۳۲	۶/۵۲۶		
اجاره‌ای	۸۷/۴۶	۷/۸۱۳	۰/۸۸۳	۰/۴۷۴
سازمانی	۸۷/۷۱	۵/۵۰۴		
سایر	۷۸/۸۲	۶/۹۴۶		

جدول شماره ۷ آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان برحسب هویت طبقاتی نشان می‌دهد. نتایج بر اساس آزمون F با مقدار (۹/۹۵۲) و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ فرضیه مذکور تأیید می‌گردد. نتایج بیانگر این است که میانگین رفتارهای مطلوب اجتماعی افراد در طبقات متفاوت باهم تفاوت معناداری دارند.

جدول (۷): آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان برحسب هویت طبقاتی افراد

هویت طبقاتی	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	Sig
طبقه بالا	۸۰/۲۵	۸/۲۲۵		
طبقه میانی	۸۸/۷۸	۷/۶۶۱	۹/۹۵	۰/۰۰۰
طبقه پایین	۹۶/۴۷	۷/۰۱۴		

جدول شماره ۸ آزمون تفاوت میانگین رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان برحسب وضعیت تأهل افراد نمونه را نشان می‌دهد. با توجه به آمارهای موجود در این جدول، میانگین نمره افراد مجرد و متأهل در این فرضیه باهم تفاوت دارد به طوری که میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی برای افراد مجرد و متأهل به ترتیب ۸۳/۵۵ و ۹۱/۴۱۹ می‌باشد که باهم تفاوت دارد و این تفاوت مشاهده‌شده بر اساس آزمون T که برابر ۷/۶۳ و سطح معنی‌داری Sig=۰/۰۰۰ معنی‌دار بوده و فرضیه تأیید می‌شود.

بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

جدول (۸): آزمون تفاوت میانگین نمره رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان بر حسب وضعیت تأهل افراد

Sig...	T آزمون	انحراف معیار	میانگین	وضعیت تأهل
۰/۰۰۰	۷/۶۸	۸/۷۳	۸۳/۵۵	مجرد
		۹/۰۹	۹۱/۴۱	متاهل

تحلیل رگرسیون

در مقاله حاضر از آماره رگرسیون چند متغیره به شیوه گام‌به‌گام^۱ استفاده شده است. در اینجا کل متغیرهای مستقل زمینه‌ای و مستقل واسطه‌ای به شیوه گام‌به‌گام وارد معادله شدند و ۴ متغیر مسئولیت اجتماعی با مقدار (Beta=۰/۵۷) و ضریب معنی‌داری (Sig.T=۰/۰۰۰) در مرحله اول، میزان تحصیلات با مقدار (Beta= -۰/۳۹) و ضریب معنی‌داری (Sig.T=۰/۰۰۰) در مرحله دوم، طبقه اجتماعی با مقدار (Beta=۰/۳۲) و ضریب معنی‌داری (Sig.T=۰/۰۰۳) در مرحله سوم و جنسیت با مقدار (Beta=۰/۲۸) و ضریب معنی‌داری (Sig.T=۰/۰۰۹) در مرحله چهارم به ترتیب میزان اهمیتی در تبیین متغیر وابسته داشته‌اند، وارد معادله رگرسیونی شده‌اند و در مجموع این ۴ متغیر توانسته‌اند ۰/۶۳ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند ($R^2=۰/۶۳$).

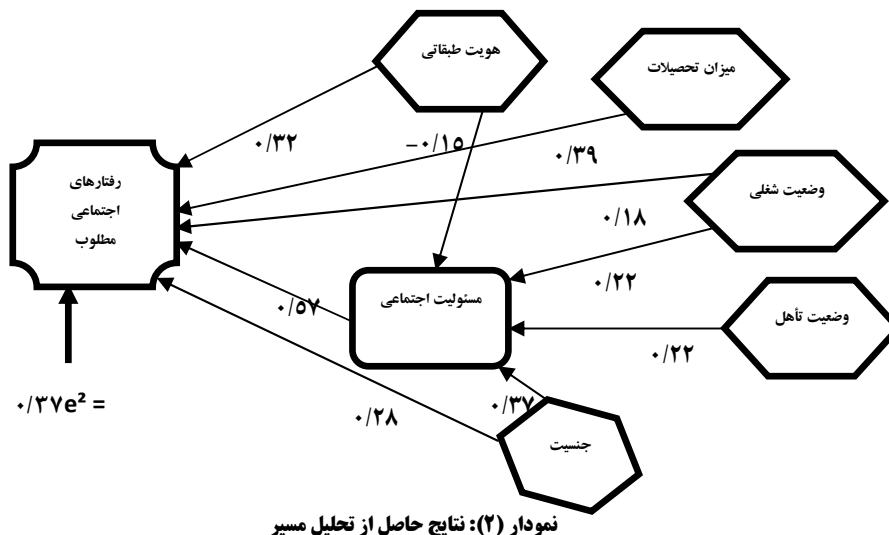
جدول (۹): عناصر متغیرهای مستقل درون معادله برای پیش‌بینی رفتارهای اجتماعی مطلوب

مرحله	متغیر	B	Beta	مقدار T	معناداری	R ²
۱	مسئولیت اجتماعی	۰/۶۴۴	۰/۵۷	۷/۱۳۳	۰/۰۰	۰/۴۴
۲	میزان تحصیلات	۰/۴۸۵	۰/۳۹۵	۴/۶۴	۰/۰۰	۰/۵۲
۳	هویت طبقاتی	۰/۴۱۲	۰/۳۲۳	۳/۴۲	۰/۰۰۳	۰/۵۹
۴	جنسیت	۰/۳۲۰	۰/۲۸۱	۲/۱۱	۰/۰۰۹	۰/۶۳

بر اساس مقادیر Beta معادله رگرسیون چندمتغیره در تحقیق حاضر به این صورت می‌باشد:
 رفتار اجتماعی مطلوب = ۰/۵۷ (مسئولیت اجتماعی) + ۰/۳۹ (تحصیلات) + ۰/۳۲ (هویت طبقاتی) + ۰/۲۸ (جنسیت).

مدل تحلیل مسیر

مدل تحلیل مسیر در این تحقیق با استفاده از رگرسیون چندمتغیری به شیوه مرحله‌به‌مرحله جهت محاسبه ضرایب مسیر تنظیم گردیده است که اهمیت و تأثیر نسبی روابط مستقیم و غیرمستقیم متغیرها را ارزیابی کرده و به کشف دیاگرام مسیر نائل آمده است. برای رسم مدل مسیر از ضرایب بتای متغیرهایی استفاده شده است که مقدار T آن‌ها در سطح معناداری قرار دارد. ضریب بتا در این مدل نماینده شدت رابطه بین دو متغیر با ثابت نگاه‌داشتن اثر متغیرهای دیگر موجود در مدل است.

در تحلیل مسیر از ضریب تعیین R^2 به دست آمده از طریق رگرسیون، میزان مناسب بودن مدل به دست می‌آید. میزان R^2 در این تحلیل ۰/۶۳ می‌باشد. در مقابل R^2 عدد مهم دیگری به نام ضریب خطا یا ضریب پس ماند وجود دارد که آن را با e نشان می‌دهند. ضریب خطا میزان تأثیر عوامل غیر از متغیرهای مدل است و به عبارت دیگر ضریب خطا نسبت واریانس توضیح داده نشده توسط مدل تحلیلی است. برای نشان دادن مقدار واریانس تبیین نشده باید مقدار خطا را به توان دو برسانیم. بنابراین با توجه به $e^2 = 0.37$ می‌توان گفت که ۰/۳۷ واریانس را مدل تبیین نکرده است. همان‌طور که در مدل مسیر مشاهده می‌شود، مسؤلیت اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۵۷ با رفتار اجتماعی مطلوب در رابطه می‌باشد و نشان می‌دهد که هر چه مسؤلیت‌پذیری افراد در جامعه افزایش یابد، میزان وجود رفتارهای اجتماعی مطلوب نیز بهتر و بیشتر می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد والدینی که فرزندانشان را تشویق می‌کنند تا در فعالیت‌های اجتماعی مطلوب داوطلب شوند و یا در آنان حس مسؤلیت اجتماعی نسبت به دیگران را تقویت می‌کنند واقعاً به توسعه فکری آنان در جهت برخورداری از سطوح بالاتری از فرهنگ اجتماعی کمک می‌نمایند. آن‌ها همچنین فرایند پیچیده‌ای را بهبود می‌بخشند که به وسیله آن جوانان از آگاهی اجتماعی برخوردار شوند و از نظر اجتماعی رشد می‌کنند و این یکی از لوازم یک جامعه برخوردار از دموکراسی می‌باشد. این یافته‌ها همچنین دارای مفاهیمی مثبت برای آن دسته از مدارس می‌باشند که

بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

نه تنها دانش آموزان را به چنین فعالیت‌های اجتماعی تشویق می‌کنند بلکه از آن‌ها می‌خواهند تا از رویکردهای محکم در برخورداری از چنین فعالیت‌های اجتماعی بهره ببرند و این امر را برای رفتارهای پیشگامانه و ایجاد برنامه‌ای که حس مسئولیت‌پذیری نسبت به جامعه و میل به کمک کردن به دیگران تقویت می‌نماید. چه لازم باشد یا نباشد چنین مداخلات اجتماعی می‌تواند تأثیرات مثبتی و قابل قبول بر تکامل اجتماعی جوانان داشته باشد.

نتایج حاصل از این مقاله نشان می‌دهد که رابطه معناداری بین ۴ بعد متغیر رفتارهای اجتماعی مطلوب و مسئولیت اجتماعی وجود دارد. به طوری که این ارتباط بین بعد گرایش به همدلی و مسئولیت اجتماعی قوی ولی برای بعد نوع دوستی ضعیف می‌باشد. همچنین بین میزان تحصیلات افراد و رفتارهای مطلوب اجتماعی، بین جنسیت افراد، وضعیت تأهل و طبقه اجتماعی پاسخگویان با میزان رفتارهای اجتماعی مطلوب ارتباط معناداری وجود دارد.

نتایج حاصل از ضریب رگرسیون چندمتغیره نیز نشان می‌دهد که ۴ متغیر مسئولیت اجتماعی با مقدار $(\text{Beta}=0/57)$ و ضریب معنی‌داری $(\text{Sig.T}=0/000)$ در مرحله اول، میزان تحصیلات با مقدار $(\text{Beta}= -0/39)$ و ضریب معنی‌داری $(\text{Sig.T}=0/000)$ در مرحله دوم، طبقه اجتماعی با مقدار $(\text{Beta}=0/32)$ و ضریب معنی‌داری $(\text{Sig.T}=0/003)$ در مرحله سوم و جنسیت با مقدار $(\text{Beta}=0/28)$ و ضریب معنی‌داری $(\text{Sig.T}=0/009)$ در مرحله چهارم به ترتیب میزان اهمیتی در تبیین متغیر وابسته داشته‌اند، وارد معادله رگرسیونی شده‌اند و در مجموع این ۴ متغیر توانسته‌اند $0/63$ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین کنند $(R^2=0/63)$.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که هراندازه جوانان از حس مسئولیت‌پذیری بیشتری برخوردار باشند، تمایل بیشتری برای انجام رفتارهای اجتماعی مطلوب مثل کمک و همکاری، منبع حیاتی از هماهنگی اجتماعی و ارتباطات خوب و مناسب دارند. این یافته‌ها در جامعه آماری بیان کرد که از چهار بعد متفاوت رفتار اجتماعی مطلوب (نوع دوستی، انگیزه‌های داوطلبانه، جهت‌گیری‌های درونی مثبت و گرایش به همدلی)، بیشترین حد میانگین در بعد همدلی به دست آمد. حس همدلی واسطه اصلی بین رفتار مسئولانه و دیگر رفتارهای اجتماعی مطلوب است؛ اما درک متقابل وابسته به سیستم عاطفه است؛ شخص عاطفی دروناً باید احساساتش توسط شخص دیگری تحریک شود. اگر سیستم عاطفی طردشده متوقف شود، به شکل یک مکانیسم موقتی، فرد کمتر قادر به درک دیگران و احساس همدردی با آن‌ها می‌باشد و فقدان همدردی و درک متقابل به خوبی می‌تواند به صورت کاهش در رفتار اجتماعی نمایان گردد.

یکی از متغیرهای مرتبط با رفتارهای مطلوب اجتماعی جنسیت پاسخگویان است. زنان احساسات مادرانه‌ای دارند که می‌تواند در رفتار و عملشان نسبت به کمک کردن یا شریک شدن در نیازهای افراد

اثر بگذارد. بیرهوف بر این باور است که دختران حمایت‌های عاطفی، یاری ملموس و محسوس و عشق مهربانی بیشتری از خود بروز می‌دهند و بیش از پسران به مراقبت‌های حفاظتی می‌پردازند. از طرفی طبقه اجتماعی هم با رفتارهای اجتماعی مطلوب در ارتباط است. طبقه اجتماعی می‌تواند موجب رفتار اجتماعی مطلوب شود اگرچه به نظر نمی‌رسد مقام و موقعیت اجتماعی به‌طور کلی عامل پیش‌بینی‌کننده معتبری در زمینه مفید بودن و یاری‌رساندن باشد. طبقه اجتماعی ممکن است تحت تأثیر مشابهت‌ها قرار گیرد، یعنی افراد طبقه متوسط به آسیب دیدگان طبقه متوسط کمک می‌کنند و افراد طبقه پایین‌تر به مصدومین طبقه پایین‌تر یاری می‌رسانند.

نتایج این مطالعه با پژوهش فتحی آذر (۱۳۷۳) که در مطالعه خود نشان داد که مسؤلیت‌پذیری و به‌تبع آن رفتارهای مطلوب اجتماعی در فرایند جامعه‌پذیری یاد گرفته می‌شود، همسو می‌باشد. در این راستا باندورا نیز بر این باور بود که رفتارهای اجتماعی در فرایند ارتباط متقابل با دیگران یاد گرفته می‌شود و فرد آن‌ها را درونی می‌کند. همچنین با نتیجه تونگ و همکارانش (۲۰۰۷) که رفتارهای مطلوب اجتماعی را نتیجه کنش متقابل اجتماعی می‌داند، با مطالعه نیمی و همکارانش (۲۰۰۰) در خصوص اجتماع‌گرایی و درنهایت با کار لارنس (۲۰۰۴) در ارتباط با داشتن آگاهی و نگرش و دانش سیاسی، کوچانسا (۱۹۹۴) در خصوص پذیرفتن خطاها و کوتاه آمدن در بسیاری موقعیت‌های تنش‌زا و درنهایت با نتیجه مطالعه راشتان (۲۰۰۴) که معتقد است افراد نوع‌دوستی، همدردی و پرورش رفتارهای پرخاشگرانه و یا نوع‌دوستانه را در محیط‌های خانوادگی یاد می‌گیرند، همسو است.

بر این اساس نتایج این تحقیق به‌صورت نظری می‌توان استدلال کرد که در زمینه افزایش رفتارهای اجتماعی مطلوب و برقراری محیطی برخوردار از رفتارهای مثبت و مطلوب اجتماعی برای شهروندان می‌توان موارد ذیل را در جامعه عملی نمود:

۱- ایجاد حس اعتماد در افراد کمک‌کننده: جلب اعتماد مردم نسبت به اقدامات خیرخواهانه افراد و اینکه کمک‌های ارائه‌شده حتماً به دست افراد نیازمند می‌رسد، از عوامل مهمی است که مردم را به کمک کردن تشویق خواهد کرد.

۲- پخش برنامه‌هایی که در آن نتیجه منجر به موفق شدن افرادی شود که در آن نسبت به پذیرش مسؤلیت‌پذیری و تعهد اجتماعی نسبت به خانواده، جامعه، اطرافیان و نهادهای اجتماعی پایبند هستند.

۴- از جمله سازمان‌هایی که می‌تواند از نتایج این تحقیق در راستای اجرای سیاست‌های خویش در میان جوانان استفاده نماید، سازمان ملی جوانان است. این سازمان با تشکیل انجمن‌های علمی، مذهبی، فرهنگی و گروه‌های گفتگوی دوستانه می‌تواند خیلی از این برنامه‌ها را در راستای سیاست مسؤلیت‌پذیری جوانان در قالب برنامه‌های اوقات فراغت به این هدف دست یابد.

۵- تشویق‌های دولت به کمک‌رسانی: دولت‌ها می‌توانند برای تشویق مردم به اقدامات خیرخواهانه گام‌های تشویقی مهمی بردارند. به‌طور مثال در کشورهای پیشرفته کمک‌های خیرخواهانه نظیر ساختن

بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

مدرسه، دانشگاه، بیمارستان و ... به حساب مالیات افراد منظور می‌شود و از این طریق شخص از یکسو نام نیکی از خود به یادگار می‌گذارد و از سوی دیگر معادل هزینه کمک کردن خود از مالیاتش کسر می‌شود. ع- ترویج برخی سنت‌های پسندیده اجتماعی: در هر جامعه‌ای برخی سنت‌های پسندیده وجود دارند که ترویج آن‌ها در واقع توسعه رفتارهای موافق اجتماعی را به دنبال دارد.

References

- Asher, S. R. & Coie, J. D. (1990). *Peer Rejection in Childhood*. New York: Cambridge University Press.
- Auhagen, A.E. (2000). On the Psychology of Meaning of life, *Journal of Psychology*, Vol. 59, pp, 34-48
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. and McDonald, F.J. (1963). Influence of social-reinforcement and behavior of models in shaping children's moral judgments. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, Vol. 67, No. 3, pp. 274-281.
- Batson, C.D. (1991). *The Altruism Question: Toward a Social Psychological Answer*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Batson, D. (1998). Altruism and Pro-social Behavior, In D.T. Gilbert, S.T. Fiske, and G. Lindzey (eds), *Handbook of social psychology (4th end) (Vol. II, pp. 282-316)*. New York: McGraw-Hill.
- Bierhoff, H. W. (2008). "Prosocial Behavior Social Psychology (A Modular Course)", Translated by: RezvanSedghinejad, Golazin Publication, Tehran (Text in Persian).
- Bright, D. (2006). Dialogue, Virtuousness is necessary for gaminess in corporate philanthropy. *Academy of Management Review*, Vol. 31, No. 3, pp. 752-754.
- Dezutter, J. & Huotsebaut, D. (2006). "Religiosity and mental health: a further exploration of the relative Importance of religious behavior vs. religious attitudes". *Personality And Individual Difference's*, Vol. 40, pp, 807-818
- Eisenberg, N. (1986). *Altruistic emotion, Cognition and Behavior*, Hillsdale, NJ; Lawrence Erlbaum Associates Inc
- FathiAzar, E. (1994). "The growth of social responsibility among adolescents and its role in learning. "Proceedings of the Symposium on the role of training young teen, Tehran: Ministry of Education, Department of Education (Text in Persian).
- Fernando, M. (2007). "Corporate social responsibility in the Wake of the Asian Tsunami: A Comparative Case Study of Two Sri Lankan Companies, *European Management Journal*, Vol. 25, No. 1, pp. 1-10.
- Fisher, R.J. and Ackerman, D. (1998). The effects of recognition and group need onvolunteerism: a social norm perspective, *Journal of Consumer Research*, 25(3), 262-75.
- Gest, S. D., Graham-Bermann, S. A., & Hartup, W. W. (2001). Peer experience: Common and unique features of number of friendships, social network centrality, and socio-metric status. *Journal of Social Development*, Vol. 10, pp. 23-40.
- Gogh, H.G., Mc Closky, H & Meehl, P. E. (1952). A Personality Scale for Social Responsibility. *Journal of abnormal and Social Psychology*. Vol. 47, pp. 73-80.
- Hendricks, J., & Cutler, S. J. (2004). Volunteerism and socio-emotional selectivity in later life, *Journal of Gerontology: Social Sciences*, Vol. 59, pp. 251-257.
- Karimi, Y. (2006). *Social Psychology*, Arasbaran publications, Tehran: (Text in Persian).
- Kochanska, G. (1993). Toward a synthesis of parental socialization and child temperament in early development of conscience, *Child Development*, Vol. 64, pp. 325-347.
- Lawrence, J. Saha.(2004). Pro-social behavior and political Culture among Australian Secondary School Students, *International Education Journal*, Vol. 5, No. 1, pp. 9-21.
- Lee, S.; Caryn, A. and Jean, Y. M. (2009). *Pro-social behavior on the Net*, New York, University, Stern School of Business
- Masn, P.H. (1999). *Children's personality development*, Translate M, Yasaii, Tehran: Publication of the book material (Text in Persian).

بررسی رابطه بین مسئولیت اجتماعی و رفتارهای مطلوب اجتماعی جوانان . . .

- Memery, J. Megicks, P. and Williams, J. (2005). "Ethical and social responsibility issues in grocery shopping: a preliminary typology", *Qualitative Market Research: An International Journal*, Vol. 8, No. 4, pp. 399-412.
- Mischel, W. (1974). Processes in delay of gratification. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 7; pp. 249-292. New York: Academic Press.
- Nakamura, M. & Watanabe, A. M. (2006). "Global Social Responsibility: Developing a Scale for Senior High School Students in Japan", *International Journal for a advancement for Counseling*, Vol. 28, No. 3, pp. 213-226.
- Nelson, T.D. (1999). Motivational bases of Pro-social and altruistic behavior: a critical reappraisal. *Journal of Research*, Vol. 4, No. 1, pp. 23-31.
- Niemi, R. G. and Hepburn, M, A; Chapman, C, (2000). Community Service by High School Students, *Political Behaviors*, Vol. 22, No.1, pp. 45-69.
- Piliavin, J.A. and Charng, H.-W. (1990). Altruism: a review of recent theory and research. *Annual Review of Sociology*, Vol. 16, pp. 27-65.
- Rushton, P. (2004). Genetic and environmental contribution, to pro-social attitudes: a twin study of social responsibility, Department of Psychology.
- Sajadinejad, M and Ranjbari Cohan, Z. (2008), socially desirable behaviors, *Journal of Behavioral Sciences*, Vol. 1, No. 1, pp. 15-23, (Text in Persian).
- Shaver, K. G.; & Schutte, D. A. (2001). Towards a broader psychological foundation for responsibility: Who, What, How, In A. E. Auhagen & H. W. Bierhoff (Ed), *Responsibility the many faces of a social phenomenon* (pp. 35-47). London: Rutledge.
- Sobhaninejad, M. (1999). "Social responsibility in the curriculum of primary school Knvny- and plan for the future". PhD Thesis, unpublished. TarbiatModarres University (Text in Persian).
- Sotoudeh, H. (1998). *Social Psychology*, Tehran, light lilt, (Text in Persian).
- Steblay, N. and Croley, M. (1987). Helping Behavior in rural and urban environment, A Meta analysis, *Psychological Bulletin*, Vol, 102, pp, 345-356
- Trainer, T. (2005). *International Journal of Social Economics*, Vol. 3, No. 8, pp. 682-703.
- Twenge, M. J; Ciaroco, N. J; Nathan DeWall, R.B. C; Bartels, J. M. (2007). Social Exclusion Decreases pro-social Behavior, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 91, No. 1, p. 56-66.